

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 26 » « * » 2018р.

**ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ.
ДУХОВІ ІНСТРУМЕНТИ**
для студентів

Напряму підготовки – 6.020204 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня – першого (бакалаврського)
Освітньої програми «Музичне мистецтво»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1798/18
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 18 р.

Київ - 2018

Розробник:

Цимбал Сергій Вікторович, викладач кафедри інструментально-виконавської май Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі: **Цимбал Сергій Вікторович**, викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Касьянов В.В. старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Василевич Ю.В. професор кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Плохотнюк О.С. доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 05.08 2018 року № 10

Завідувач кафедри _____ (Т. Б. Каблова)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

6.020204

(назва освітньої програми)

6.08.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ (О. М.Олексюк)
(підпис)

на 20__/___ Робочу програму перевірено

____.____.2018 р.

Заступник директора _____ (А.О. Таранник)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

**1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ДУХОВІ ІНСТРУМЕНТИ»**

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
Вид дисципліни	<i>Нормативна</i>	
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>	
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4/240</i>	
Курс	<i>IV</i>	
Семестр	<i>7</i>	<i>8</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>4</i>	
Обсяг кредитів	<i>2</i>	<i>2</i>
Обсяг годин, у тому числі:	<i>120 годин</i>	
Аудиторні	<i>36 годин</i>	<i>30 годин</i>
Модульний контроль	<i>4 години</i>	<i>2 години</i>
Семестровий контроль	<i>15 годин</i>	<i>15годин</i>
Самостійна робота	<i>5 годин</i>	<i>13 годин</i>
Форма семестрового контролю	<i>-</i>	<i>екзамен</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основний музичний інструмент. Духові інструменти» входить до курсу спеціальних дисциплін.

Мета курсу – подальший розвиток набутих на попередніх курсах інструментально-виконавських умінь та підготовка студентів до всебічного використання музичного інструмента в середніх загальноосвітніх навчальних закладах (на уроках музичного мистецтва і в позанавчальній роботі).

Завдання навчального курсу:

1. Формування інтересу до педагогічної діяльності і самостійної роботи у процесі інструментально-виконавської підготовки майбутнього фахівця.

2. Створення професійної основи для подальшої самостійної роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами гри на музичному інструменті.

3. Оптимізація професійної підготовки вчителя музики в інтегрованій єдності музично-виконавського та педагогічного компонентів.

4. Накопичення музичного репертуару для проведення різних форм навчальної та позакласної діяльності у шкільних та культурно-освітніх установах.

5. Формування готовності вирішувати питання добору та інтерпретації дидактично-доцільних зразків національного та зарубіжного музичного мистецтва з урахуванням вікових можливостей школярів.

6. Виховання естетичних смаків та ціннісних орієнтацій студентів.

7. Формування індивідуального виконавського стилю майбутнього вчителя музичного мистецтва.

У результаті вивчення дисципліни «Основний музичний інструмент. Духові інструменти» у студентів мають бути сформовані такі фахові та загальні **компетентності:**

– *інструментально-виконавська* (вільне володіння музичним інструментом (інструментами) та здатність його використовувати у навчальній і концертно-виконавській діяльності; володіння навичками читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; володіння методами навчання гри на музичних інструментах; здатність організувати інструментальне музикування школярів на уроках музичного мистецтва та в позанавчальний час);

– *світоглядна* (наявність ціннісно-орієнтаційної позиції; загальнокультурна ерудиція, світогляд; розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії; збереження національних духовних традицій);

– *інформаційна* (здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань; здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- і відеоматеріал у соціальній та професійній діяльності);

– *самоосвітня* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху)

3.Програмні результати навчання

– Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати в команді (музично-творчому колективі). Вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення, основами спілкування іноземними мовами;

– Володіння методами та навичками сольного виконання, оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.

– Здатність застосовувати теоретичні знання та навички в процесі педагогічної діяльності, використовувати базові методи та прийоми викладання гри на інструменті.

– Володіння термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- вільно володіти музичним інструментом, уміти використовувати його у концертно-виконавській діяльності; мати навички читання нот з аркуша, транспонування, добору музики на слух; володіти методами навчання гри на музичних інструментах; бути здатним організувати інструментальне музикування школярів у початкових мистецьких навчальних закладах;

- мати ціннісно орієнтовану позицію; загальнокультурну ерудицію, світогляд; розуміти сутність і соціальну значущість майбутньої професії; бути здатним до збереження національних духовних традицій;

- уміти самостійно вишукувати та обробляти інформацію з різних джерел для розгляду конкретних питань; мати здатність до ефективного використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет, які містять текстовий, аудіо- та відеоматеріал, для професійної діяльності;

- бути готовим до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямовувати свої вміння на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнути до особистісно-професійного лідерства та успіху

**4. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ДУХОВІ ІНСТРУМЕНТИ»**

IV курс								
№ тем	Назви теоретичних/практичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семестровий контроль	Практичних	Підсумковий контроль	Самостійна робота
VII СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5: Розвиток виконавської майстерності								
5.1	Розвиток виконавських навичок у роботі над творами великої форми.	8	7			7		1
5.2	Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретації творів.	7	6			6		1
	МКП	2					2	
Разом		17	13			13	2	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6: Компетентність у галузі музично-педагогічного виконавства								
6.1	Опанування музичних творів із шкільного репертуару.	8,5	7			7		1,5
6.2	Реалізація педагогічно-виконавського задуму при виконанні п'єс для слухання.	7,5	6			6		1,5
	МКП	2			15		2	
Разом		18	13		15	13	2	3
Усього за VII семестр		60	36		15	36	4	5
VIII СЕМЕСТР								
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7: Закріплення виконавських навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва								
7.1	Створення художнього образу музичного твору та відтворення його емоційного змісту.	10	7			7		3
7.2	Акумуляція виконавсько-художніх умінь і навичок.	10	7			7		3
	МКП	1					1	
	Семестровий контроль							
Разом		21	14			14	1	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8: Художньо-виконавська майстерність								

8.1	Реалізація художньо-виконавських завдань державної програми з основного музичного інструменту.	12	8			8		4
8.2	Реалізація художньо-виконавських і педагогічних завдань шкільного репертуару.	11	8			8		3
	МКП	1					1	
	Семестровий контроль				15			
Разом		24	16		15	16	1	7
Усього за VIII семестр		60	30		15	30	2	13
УСЬОГО		120	66		30	66	6	18

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ДУХОВІ ІНСТРУМЕНТИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5 (IV КУРС, VII СЕМЕСТР)

Розвиток виконавської майстерності

Тема 5.1. Розвиток виконавських навичок у роботі над творами великої форми.

Продовження оволодіння навичками поліфонічного мислення, поліфонічного контролю, взаємодія з концертмейстером. Вміння у творах великої форми опанувати драматургію музичного образу. Формування масштабного музичного мислення.

Тема 5.2. Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретації творів.

Вміння використовувати знання про форму, характер, динаміку розвитку музичних творів. Розуміння значення тембрального забарвлення, реалізація художнього задуму кожного з творів програми.

Основна література: 1 – 5.

Додаткова література: 1– 7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6 (IV КУРС, VII СЕМЕСТР)

Компетентність у галузі музично-педагогічного виконавства

Тема 6.1. Опанування музичних творів з шкільного репертуару.

Знання специфіки відтворення творів різних епох, стилів, жанрів, враховуючи особливості сприйняття даного віку школярів.

Тема 6.2. Реалізація педагогічно-виконавського задуму при виконанні п'єс для слухання.

Вміння поєднувати мелодичну лінію та акомпанемент (фонограма «мінус один»), оволодіння навичками спільного музикування. Вміння виконувати музичні твори для слухання досконало-технічно та художньо-виразно.

Основна література: 1 – 5.

Додаткова література: 1– 7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7 (IV КУРС, VIII СЕМЕСТР)

Закріплення виконавських навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музичного мистецтва

Тема 7.1. Створення художнього образу музичного твору та відтворення його емоційного змісту.

Формування уявлень про специфіку музично-образного відтворення світу, використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу музичного твору. Вміння створювати певний емоційний настрій для кращого відтворення змісту музичного твору. Вміння розкрити ідейно-естетичний зміст твору, через розвиток музичної форми.

Тема 7.2. Акумуляція виконавсько-художніх умінь та навичок.

Формування творчого підходу до виконання музичних творів. Розширення динамічних можливостей, вдосконалення та закріплення звучання інструменту.

Вдосконалення змістового та виразного виконання, вміння усвідомлювати твір у цілому при реалізації виконавських завдань.

Основна література: 1 – 5.

Додаткова література: 1– 7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8 (IV КУРС, VIII СЕМЕСТР)

Художньо-виконавська майстерність

Тема 8.1. Реалізація художньо-виконавських завдань державної програми з основного музичного інструменту.

Репетиційна робота над технічними труднощами. Вміння реалізовувати художній задум в концертному виступі.

Тема 8.2. Реалізація художньо-виконавських та педагогічних завдань з шкільного репертуару.

Вміння виконувати музичні твори з слухання музики досконало технічно та художньо-виразно у відповідності до стилю. Знання специфіки музичного сприйняття школярів різного віку.

Основна література: 1 – 5.

Додаткова література: 1– 7.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	13	13	13	13	14	14	16	16
Лабораторна робота	10	13	130	13	130	14	140	16	160
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
Контрольне модульне прослуховування	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	178	-	178	-	189	-	211
Максимальна кількість балів		356				400			
Розрахунок коефіцієнта		-				Усього за період роботи до екзамену 756 балів (що прирівнюється до 60 балів з урахуванням коефіцієнта – 12,6); екзамен - 40 балів.			

6.2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

IV курс

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 5.1. Продовження оволодіння навичками поліфонічного мислення, поліфонічного контролю, його взаємодія з виконавськими прийомами.	1	Нотна література	Прослуховування	5
2.	Тема 5.2. Уміння використовувати знання про форму, характер, динаміку розвитку фортепіанних творів. Розуміння значення тембрального забарвлення реалізація художнього задуму кожного з творів програми.	1	Нотна література	Прослуховування	5
3.	Тема 6.1. Знання специфіки відтворення творів різних епох, стилів, жанрів, враховуючи особливості сприйняття школярів даного віку.	1.5	Нотна література	Прослуховування	5
4.	Тема 6.2. Вміння поєднувати мелодичну лінію та акомпанемент, оволодіння навичками спільного музикування. Вміння виконувати музичні твори для слухання досконало технічно та художньо виразно	1,5	Нотна література	Прослуховування	5
5.	Тема 7.1. Використання власного емоційно-естетичного досвіду для створення художнього образу музичного твору. . Вміння розкрити ідейно-естетичний зміст твору через розвиток музичної форми.	3	Нотна література	Прослуховування	5
6.	Тема 7.2. Формування творчого підходу до виконання музичних творів. Розширення динамічних можливостей, удосконалення та закріплення звучання інструменту.	3	Нотна література	Прослуховування	5
7.	Тема 8.1. Репетиційна робота над технічними труднощами. Вміння реалізовувати художній задум у концертному виступі.	4	Нотна література	Прослуховування	5
8.	Тема 8.2. Вміння виконувати музичні твори із слухання музики досконало технічно та художньо-виразно у відповідності до стилю. Знання специфіки музичного сприйняття школярів різного віку.	3	Нотна література	Прослуховування	5
Усього за навчальний рік		18			40

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>Практичне виконання твору крупної форми</i>	своєчасність виконання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		ініціативність	1	
2.	<i>Прослуховування під час: роботи в класі: знання особливостей поліфонічної техніки, поліфонічного контролю і його взаємодії з виконавськими прийомами</i>			8
3.	<i>Розуміння побудови фактури та поліфонічних елементів музичної тканини</i>			6
4.	<i>Взаємозв'язок технічних і художньо-музичних завдань</i>			6
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>Практичне виконання творів, що передбачено індивідуальним робочим планом студента: твори великої форми, п'єса та твір з шкільного репертуару</i>	своєчасність виконання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		ініціативність	1	
5.	<i>Відкрите прослуховування (залік) вільне володіння музичними творами у процесі публічного виступу</i>			5
6.	<i>Репетиційна робота щодо реалізації художнього задуму</i>			5
7.	<i>Опанування драматургією музичного образу і виражальними виконавськими засобами</i>			5
8.	<i>Реалізації виконавського задуму інтерпретації музичних творів</i>			5
Максимальна кількість балів				25

№	Модульна контрольна робота 3	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>Практичне виконання п'єс кантиленного чи віртуозного характеру</i>	своєчасність виконання	1	8
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		ініціативність	1	
9.	<i>Прослуховування під час роботи в класі: розкриття індивідуального розуміння художнього образу музичних творів</i>			8
10.	<i>Коригування виконавських виражальних засобів та звукового результату</i>			9
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 4	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>Практичне виконання творів з індивідуального плану студентів: твір великої форми, дві різнохарактерні п'єси та твір з шкільного репертуару</i>	своєчасність виконання	1	6
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		ініціативність	1	
11.	<i>Відкрите прослуховування (екзамен) : опанування рівня володіння музичним інструментом, артистичне виконання музичного твору, оригінальність та зрілість інтерпретаторського мислення</i>			6
12.	<i>Відтворення музичного твору у відповідності до стилю художньо-виразної досконалості</i>			7
13.	<i>Коригування звукового результату та вміння усвідомлювати твір в цілому при реалізації виконавських завдань</i>			6
Максимальна кількість балів				25

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Програма екзамену складається з творів, різних за змістом, стилем, фактурою і формою, яка повинна максимально відтворювати рівень виконавських навичок і умінь студента, рівень його загальної музичної культури.

Програма екзамену повинна включати:

- твір великої форми (сонатне алегро, класичні варіації, рондо, частина концерту);
- дві різнохарактерні п'єси;
- твір шкільного репертуару.

6.5. Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 - 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 - 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 - 68
Незадовільно	0 - 59

**7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ. ДУХОВІ ІНСТРУМЕНТИ»**

IV курс

Аудиторні (практичні) заняття – 66 год. Самостійна робота – 18 год. Модульний контроль – 6 год. Семестровий контроль – 30 год.

Модулі	VII семестр				VIII семестр			
	Змістовий модуль 5		Змістовий модуль 6		Змістовий модуль 7		Змістовий модуль 8	
Назва модуля	Розвиток виконавської майстерності		Компетентність у галузі музично-педагогічного репертуару		Закріплення виконавських навичок, необхідних для кваліфікованої роботи майбутнього вчителя музики		Художньо-виконавська майстерність	
К-сть балів за модуль	178 балів		178 балів		189 балів		211 балів	
Заняття	1 – 7	8 – 13	14 – 20	21 - 26	1 – 7	8 – 14	15 – 22	23– 30
Лекційні								
Семінари								
Практичні	7	6	7	6	7	7	8	8
Назва начального модуля (практичне заняття)	Тема1.1. Розвиток виконавських навичок під час роботи над творами великої форми	Тема1.2. Розвиток навичок стильної жанрової інтеграції музичних творів	Тема2.1. Опанування музичних творів з шкільного репертуару	Тема2.2. Реалізація педагогічно-виконавського задуму при виконанні п'єс для студентів	Тема3.1. Створення художнього образу музичного твору та відображення його емоційного змісту	Тема3.2. Акумуляція виконавсько-художніх умінь та навичок	Тема4.1. Реалізація художньо-виконавських завдань державної програми з основного музичного інструменту	Тема4.2. Реалізація художньо-виконавських та педагогічних завдань з шкільного репертуару
Сам. робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 25 б.		Модульна контрольна робота 25 б.		Модульна контрольна робота 25 б.		Модульна контрольна робота 25 б.	
Всього без урахування коефіцієнту – 756 балів (що прирівнюється до 60 балів) коефіцієнт – 12,6 екзамен 40 б.								

8. ОРІЄНТОВНИЙ РЕПЕРТУАР

Г'ЕСИ

IV рік навчання

Персел Г. Танець.
Персел Г. Арія.
Гріг Е. Норвезький танок.
Гріг Е. Меланхолія.
Пуленк Ф. Весела пісня.
Гайдн Й. Адажіо.
Гайдн Й. Престо.
Скрябін О. Прелюдія. (оп. 16, №4)
Скрябін О. Прелюдія. (оп. 27, №2)
Шостакович Д. Фуга.
Дебюссі К. Маленький пастух.
Дебюссі К. Місячне сяйво
Равель М. П'єса у формі хабанери.
Равель М. Павана.
Равель М. Павана Сплячої Красуні.
Равель М. Райські птахи.
Відофт Р. Веселий саксофоніст.
Абреу З. Тико-тико.
Петренко М. Вальс.
Гершвін Дж. Коханий мій.
Маккер Р. Жонглер.
Роллінз С. St. Thomas

ТВОРИ ВЕЛИКОЇ ФОРМИ

IV рік навчання

Бах Й.С. Соната D-dur (I частина).
Боккеріні Л. E♭-dur (I, II частинаи).
Еккльс Г. B♭-dur (I, II частинаи).
Наулаіс Дж. Petite Suite Latine.
Кореллі А. Соната (оп. 5, №10)
Чугунов Ю. Сюїта настроїв.
Гарсон М. Соната A-moll
Гарсон М. Джазові варіації на тему Паганіні.
Гендель Г. Соната G-moll

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування інструментально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва. Навчально-методичний посібник – К.:КУ ім. Б.Грінченка, 2014.-84с 30 екзем. в бібліотеці Інституту мистецтв.
2. Гаркуша Л.І., Економова О.С. Формування професійних умінь майбутніх учителів музики на заняттях з основного музичного інструмента (Духові інструменти). Навчально-методичний посібник. – К.: КУ ім. Б.Грінченка, 2013.-97с. 50екзем. в бібліотеці Інституту мистецтв.
3. Осейчук А. – Школа джазової гри на саксофоне. Учебное пособие. Часть 1 / А.Осейчук.. – М.: Советский композитор, 1991. - 96 с.
4. Ривчун А. – Школа гри на саксофоне/ Ривчун А.- М.: Музыка, 2001. – 144 с.
5. Шапошникова М. – Хрестоматія для саксофона альт. Пьеси и ансамбли / М. Шапошникова. – М.: Музыка, 1989. – 56 с.

Додаткова література

1. Mintzer B. – 14 Blues & Funk etudes / B. Mintzer. Miami, Fl 33014: WARNERBROS. PUBLICATIONS, 1996. – 57с.
2. Апатский В. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства. / В. Апатский.. – К.: НМАУ имени П.И.Чайковского, 2006. - 432 с.
3. Прорвич Б. – Хрестоматія для саксофона баритона/ Б. Прорвич. - М.: Музыка, 1980. – 63 с.
4. Ривчун А. – Концертний етюд для саксофона-альта с сопровождением фортепиано/ Ривчун А.- М.: Советский композитор, 1959. - 11 с.
5. Чугунов Ю. – Гармония в джазе. / Ю. Чугунов.. – М.: Советский композитор, 1980. - 152 с.
6. Чугунов Ю. – Джазовые произведения для саксофона и фортепиано. / Ю. Чугунов.. – М.: Советский композитор, 1988. - 48 с.
7. Шапошникова М. – Музыка в стиле ретро / М. Шапошникова. – М.: Музыка, 1990. – 71 с.